

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2017 m. vasario 9 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė — Direktyva 2004/83/EB — Trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie pabėgėlių ir jų statuso būtiniausi standartai — Papildomos apsaugos prašymas — Atmetus prašymą suteikti pabėgėlio statusą pateikto prašymo suteikti papildomą apsaugą nagrinėjimo nacionalinės procedūros teisėtumas — Teisė būti išklausytam — Taikymo apimtis — Teisė į pokalbį — Teisė iškviesti ir apklausti liudytojus“

Byloje C-560/14

dėl *Supreme Court* (Aukščiausiasis Teismas, Airija) 2014 m. lapkričio 24 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2014 m. gruodžio 5 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

M

prieš

Minister for Justice and Equality,

Ireland,

Attorney General

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas L. Bay Larsen (pranešėjas), teisėjai M. Vilaras, J. Malenovský, M. Safjan ir D. Šváby,

generalinis advokatas P. Mengozzi,

posėdžio sekretorė L. Hewlett, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2016 m. vasario 18 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- M, atstovaujamo solisitorių B. Burns ir S. Man, taip pat BL I. Whelan ir P. O’Shea,
- Airijos, atstovaujamos E. Creedon, J. Davis ir J. Stanley, padedamų SC N. Butler ir BL K. Mooney,
- Čekijos vyriausybės, atstovaujamos M. Smolek ir J. Vláčil,

* Proceso kalba: anglų.

— Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos D. Colas ir F.-X. Bréchet,
— Europos Komisijos, atstovaujamos M. Wilderspin ir M. Condou-Durande,
susipažinęs su 2016 m. gegužės 3 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,
priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl teisės būti išklausytam per papildomos apsaugos, numatytos 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyvoje 2004/83/EB dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo pabėgėliams ar asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, jų statuso ir suteikiamos apsaugos pobūdžio būtiniausių standartų (OL L 304, 2004, p. 12; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 7 t., p. 96), suteikimo procedūrą išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant Ruandos piliečio M ginčą su *Minister for Justice and Equality* (teisingumo ir lygių galimybių ministras, Airija, toliau – ministras), Airija ir *Attorney General* dėl M Airijos valdžios institucijoms pateikto papildomos apsaugos prašymo nagrinėjimo procedūros teisėtumo.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 2004/83

- 3 Direktyvos 2004/83 2 straipsnyje „Apibrėžimai“ nustatyta:

„Šioje direktyvoje:

<...>

- e) „papildomą apsaugą galintis gauti asmuo“ – tai trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės, kuris negali būti laikomas pabėgėliu, tačiau apie kurį pagrįstai galima manyti, kad jei jis arba ji būtų grąžintas (-a) į savo kilmės šalį, arba asmens be pilietybės atveju – į jo arba jos gyventą šalį, jam arba jai iškiltų realus pavojus patirti 15 straipsnyje apibrėžtus smurtinius veiksmus, kuriam arba kuriai netaikomos 17 straipsnio 1 bei 2 dalys ir kuris arba kuri negali arba dėl tokio pavojaus nepageidauja pasinaudoti tos šalies apsauga;

<...>“

- 4 Minėtos direktyvos 4 straipsnis „Teisių gynimo priemonės“ buvo suformuluotas taip:

„1. Valstybės narės gali laikyti prašytojo pareiga kuo greičiau pateikti visą informaciją pareiškimui dėl tarptautinės apsaugos pagrįsti. Valstybės narės pareiga – bendradarbiaujant su prašytoju įvertinti atitinkamą su prašymu susijusią informaciją.

2. Šio straipsnio 1 dalyje minima informacija – tai prašytojo pareiškimai ir visa jo turima dokumentacija, susijusi su jo amžiumi, biografijos faktais, įskaitant sietinus giminaičius, tapatybę, pilietybę (-ėmis), ankstesne (-ėmis) gyvenamąją (-osiomis) šalimi (-is) ir vieta (-omis), ankstesniais prieglobsčio prašymais, kelionės maršrutais, tapatybės bei kelionės dokumentais ir tarptautinės apsaugos prašymo priežastimis.

3. Tarptautinės apsaugos prašymas įvertinamas individualiai ir atsižvelgiant į:

- a) visus įvertintinus faktus, susijusius su kilmės šalimi sprendimo priėmimo dėl prašymo metu, įskaitant kilmės šalies įstatymus ir taisykles bei jų taikymo būdą;
- b) atitinkamus prašytojo pateiktus pareiškimus ir dokumentaciją, įskaitant informaciją apie tai, ar prašytojas buvo ar gali būti persekiojamas ar gresia smurto veiksmai;
- c) prašytojo asmeninę padėtį ir aplinkybes, įskaitant tokius veiksnius kaip biografijos faktai, lytis ir amžius, kad pagal asmenines prašytojo aplinkybes būtų įvertinta, ar prieš jį arba ją vykdyti ar galimi veiksmai galėtų būti persekiojimas arba būtų susiję su smurtu;
- d) tai, ar prašytojo veikla išvykus iš kilmės šalies buvo nukreipta siekiant vienintelio arba pagrindinio tikslo – sudaryti reikiamas sąlygas prašyti tarptautinės apsaugos, kad būtų įvertinta, ar dėl šios veiklos į tą šalį grįžęs prašytojas būtų persekiojamas ar jam arba jai grėstų smurto veiksmai;
- e) tai, ar galima pagrįstai tikėtis, kad prašytojas galėtų pasinaudoti kitos šalies apsauga, kurioje jis galėtų gauti pilietybę.

4. Tai, kad prašytojas jau buvo persekiojamas ar buvo imtasi smurto veiksmų arba buvo tiesiogiai grasinama persekioti ar imtis smurto veiksmų, yra rimtas pagrįstos prašytojo persekiojimo baimės ar realaus pavojaus patirti smurtą požymis, nebent yra tinkamų priežasčių manyti, kad toks persekiojimas ar smurtas nesikartos.

5. Kai valstybės narės taiko principą, pagal kurį prašytojo pareiga yra pagrįsti tarptautinės apsaugos prašymą, ir kai prašytojo pareiškimo faktai nepagrįsti dokumentais ar kitais įrodymais, tokių faktų nebūtina patvirtinti, jei:

- a) prašytojas sąžiningai stengėsi pagrįsti savo prašymą;
- b) pateikta visa prašytojo turima informacija ir tinkamas paaiškinimas dėl kitos svarbios informacijos nepateikimo;
- c) prašytojo pareiškimai yra nuoseklūs bei patikimi ir neprieštarauja turimai konkrečiai ir bendrai informacijai, susijusiai su prašytojo atveju;
- d) prašytojas paprašė tarptautinės apsaugos anksčiausiu įmanomu laiku, nebent jis arba ji gali nurodyti tinkamą priežastį, dėl ko to nepadarė;
- e) yra nustatyta, kad prašytojas yra patikimas.“

5 Šios direktyvos 15 straipsnyje „Smurto veiksmai“ buvo nustatyta:

„Smurto veiksmus sudaro:

- a) mirties bausmė ar egzekucija arba
- b) prašytojo kankinimas, nežmoniškas ar žeminantis elgesys arba baudimas kilmės šalyje, arba

c) rimta ir asmeninė grėsmė civilio gyvybei ar asmeniui dėl neapgaltoto smurto tarptautinio ar vidaus ginkluoto konflikto metu.“

Direktyva 2005/85/EB

6 2005 m. gruodžio 1 d. Tarybos direktyvos 2005/85/EB, nustatančios būtiniausius reikalavimus dėl pabėgėlio statuso suteikimo ir panaikinimo tvarkos valstybėse narėse (OL L 326, 2005, p. 13), 3 straipsnis „Taikymo sritis“ buvo suformuluotas taip:

„1. Ši direktyva taikoma visiems prieglobsčio prašymams, pateiktiems valstybių narių teritorijoje, įskaitant pasienį arba tranzitines zonas, bei pabėgėlio statuso panaikinimui.

<...>

3. Kai valstybės narės taiko arba įveda procedūrą, pagal kurią prieglobsčio prašymai nagrinėjami kaip Ženevos konvencija grindžiami prašymai ir kaip kitokios tarptautinės apsaugos, suteikiamos Direktyvos 2004/83 <...> 15 straipsnyje apibrėžtais atvejais, prašymai, procedūros metu jos taiko šią direktyvą.

<...>“

Airijos teisė

7 Airijoje išskiriami dviejų tipų prašymai, kurie pateikiami tarptautinei apsaugai gauti, t. y.:

- prieglobsčio prašymas ir
- prašymas suteikti papildomą apsaugą.

8 Kiekvienas iš šių dviejų prašymų nagrinėjamas pagal tam tikrą procedūrą, ir prašymo suteikti tarptautinę apsaugą procedūra, kuri pradeda tik tuo atveju, jei buvo atmetas prieglobsčio prašymas, vyksta tik pasibaigus pastarojo prašymo nagrinėjimo procedūrai.

9 Iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad faktinių aplinkybių pagrindinėje byloje atsiradimo metu nacionalinės nuostatos dėl prieglobsčio prašymo buvo išdėstytos *Refugee Act 1996* (1996 m. Įstatymas dėl pabėgėlių). Per prieglobsčio prašymo nagrinėjimo procedūrą organizuojamas individualus pokalbis su prieglobsčio prašytoju.

10 Nuostatos dėl prašymų suteikti papildomą apsaugą nagrinėjimo procedūros išdėstytos 2006 m. spalio 9 d. ministro priimtame *European Communities (Eligibility for Protection) Regulations 2006* (2006 m. Europos Bendrijų (Tinkamumas suteikti apsaugą) nutarimas), kuriuo į nacionalinę teisę perkelta Direktyva 2004/83.

11 Prašymas suteikti papildomą apsaugą pateikiamas užpildant šio nutarimo priede nurodytą standartinę formą.

12 Šiame nutarime nėra jokios nuostatos, pagal kurią papildomos apsaugos prašytojas nagrinėjant jo prašymą turėtų būti išklausytas per asmeninį pokalbį.

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

- 13 M į Airiją atvyko 2006 m. rugsėjo mėnesį, gavęs studento vizą. Pasibaigus studijoms M pateikė prieglobsčio prašymą, jį *Refugee Applications Commissionner* (Už prieglobsčio prašymų nagrinėjimą atsakingas komisaras) atmetė 2008 m. rugpjūčio 30 d. Dėl šio sprendimo pateiktą skundą *Refugee Appeals Tribunal* (Skundus dėl pabėgėlių statuso nagrinėjantis teismas, Airija) atmetė 2008 m. spalio 28 d. sprendimu.
- 14 Paskui M pateikė prašymą suteikti papildomą apsaugą. Šis prašymas buvo atmestas 2010 m. rugsėjo 30 d. ir 2010 m. spalio 5 d. ministras priėmė sprendimą dėl jo išsiuntimo. 2010 m. rugsėjo 30 d. sprendime ministras daug rėmėsi ankstesniais sprendimais, susijusiais su M pateiktu prieglobsčio prašymu, ir konstatavo, kad prašymą pateikęs asmuo neįrodė, jog yra pakankamai motyvų, rodančių, kad jam kyla rimtas smurto pavojus, atsižvelgiant, be kita ko, į dideles abejones dėl jo prašyme nurodytų teiginių patikimumo.
- 15 2011 m. sausio 6 d. M *High Court* (Aukštasis teismas, Airija) padavė skundą, kuriuo ginčijo sprendimą atmesti jo prašymą suteikti papildomą apsaugą.
- 16 Nagrinėdamas šį skundą, *High Court* (Aukštasis teismas, Airija) pateikė Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Jeigu atmetus prieglobsčio prašymą asmuo pateikia prašymą suteikti papildomą apsaugą ir siūloma šį prašymą atmesti, ar atsižvelgiant į Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 1 dalies antrame sakinyje valstybėms narėms numatytą pareigą bendradarbiauti su prašymą suteikti papildomą apsaugą pateikusių asmeniu reikalaujama, kad atitinkamos valstybės narės administracinės valdžios institucijos iki galutinio sprendimo priėmimo pateiktų šiam asmeniui šio prašymo įvertinimo rezultatus tam, kad jis galėtų pareikšti nuomonę dėl nepalankių siūlomo sprendimo aspektų?“
- 17 Teisingumo Teismas 2012 m. lapkričio 22 d. Sprendime *M (C-277/11, EU:C:2012:744)*, be kita ko, konstatavo, kad kalbant apie tokią sistemą, kuri nustatyta byloje, kurioje priimtas šis sprendimas, pagal kurią numatytos dvi atskiros viena po kitos einančios prašymų suteikti atitinkamai pabėgėlio statusą ir papildomos apsaugos statusą nagrinėjimo procedūros, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi užtikrinti, kad per kiekvieną iš šių procedūrų būtų paisoma prašytojo pagrindinių teisių ir ypač teisės būti išklausytam, dėl ko iki sprendimo nesuteikti prašomos apsaugos priėmimo jam turėtų būti suteikta tinkama galimybė pateikti pastabas. Pagal tokią sistemą aplinkybė, kad suinteresuotasis asmuo jau buvo tinkamai išklausytas, kai buvo nagrinėjamas jo prašymas suteikti pabėgėlio statusą, nereiškia, kad šio formalumo nereikia laikytis per papildomos apsaugos prašymo nagrinėjimo procedūrą.
- 18 Priėmus 2012 m. lapkričio 22 d. Sprendimą *M (C-277/11, EU:C:2012:744)*, *High Court* (Aukštasis teismas) 2013 m. birželio 23 d. nusprendė, kad ministras neteisingai faktiškai nesurengė asmeninio pokalbio su M, nagrinėdamas jo prašymą suteikti papildomą apsaugą.
- 19 Dėl šio sprendimo ministras pateikė skundą *Supreme Court* (Aukščiausiasis Teismas, Airija). M savo ruožtu pateikė priešpriešinį skundą dėl minėto sprendimo.
- 20 Šiomis aplinkybėmis *Supreme Court* (Aukščiausiasis Teismas) 2014 m. lapkričio 24 d. sprendimu nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokį prejudicinį klausimą:

„Ar Europos Sąjungos teisėje įtvirtinta teise būti išklausytam reikalaujama, kad papildomos apsaugos prašymą pagal Direktyvą 2004/83 pateikusiam asmeniui būtų surengtas žodinis jo prašymo nagrinėjimas, per kurį jam būtų suteikta teisė iškviesti ir apklausti liudytojus, jei prašymas pateikiamas tokiomis aplinkybėmis, kai tam tikroje valstybėje narėje veikia dvi atskiros, viena po kitos einančios prašymų suteikti pabėgėlio statusą ir papildomą apsaugą nagrinėjimo procedūros?“

Dėl prejudicinio klausimo

- 21 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar teise būti išklausytam reikalaujama, kad, kai pagal nacionalinės teisės aktus, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, numatytos dvi atskiros, viena po kitos einančios prašymų suteikti pabėgėlio statusą ir papildomą apsaugą nagrinėjimo procedūros, papildomos apsaugos prašymą pateikęs asmuo turi teisę į pokalbį dėl jo prašymo ir teisę per šį pokalbį iškviesti ir apklausti liudytojus.
- 22 Direktyvoje 2005/85 nustatyti būtinausi tarptautinės apsaugos prašymų nagrinėjimo procedūriniai reikalavimai ir konkrečios prieglobsčio prašytojų teisės. Šios direktyvos 3 straipsnio 1 ir 3 dalyse patikslinta, kad ji taikoma prieglobsčio prašymams, kurie nagrinėjami kaip 1951 m. liepos 28 d. Ženevoje pasirašyta Konvencija dėl pabėgėlių statuso (*Recueil des traités des Nations unies*, 189 t., p. 150, 1954, Nr. 2545) grindžiami prašymai ir kaip kitokios tarptautinės apsaugos, suteikiamos Direktyvos 2004/83 15 straipsnyje apibrėžtais atvejais, prašymai (2016 m. spalio 20 d. Sprendimo *Danqua*, C-429/15, EU:C:2016:789, 26 punktas).
- 23 Todėl Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyva 2005/85 netaikytina prašymams suteikti papildomą apsaugą, išskyrus atvejus, kai valstybė narė nustatė vieną procedūrą, kai prašymas nagrinėjamas atsižvelgiant į abi tarptautinės apsaugos, t. y. dėl pabėgėlio statuso ir dėl papildomos apsaugos statuso suteikimo, formas (2016 m. spalio 20 d. Sprendimo *Danqua*, C-429/15, EU:C:2016:789, 27 punktas).
- 24 Vis dėlto iš bylos medžiagos matyti, kad taip nebuvo Airijoje tuo metu, kai klostėsi pagrindinės bylos faktinės aplinkybės, todėl Direktyva 2005/85 netaikytina nagrinėjant šioje valstybėje narėje pateiktus papildomos apsaugos prašymus.
- 25 Atsižvelgiant į tai, kadangi teisė būti išklausytam yra neatsiejama nuo teisės į gynybą, kuri yra vienas iš bendrųjų Sąjungos teisės principų, užtikrinimo, pareiga paisyti sprendimų adresatų, kurių interesams šie sprendimai turi didelę įtaką, teisės būti išklausytiems iš principo tenka valstybių narių administracinėms institucijoms, kai jos imasi priemonių, patenkančių į Sąjungos teisės taikymo sritį, net kai taikytinuose teisės aktuose toks formalumas nėra aiškiai numatytas (šiuo klausimu žr. 2014 m. lapkričio 5 d. Sprendimo *Mukarubega*, C-166/13, EU:C:2014:2336, 49 ir 50 punktus, taip pat 2014 m. gruodžio 11 d. Sprendimo *Boudjlida*, C-249/13, EU:C:2014:2431, 39 ir 40 punktus).
- 26 Todėl, kaip Teisingumo Teismas konstatavo 2012 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *M* (C-277/11, EU:C:2012:744) 91 punkte, jeigu nacionalinės teisės aktuose, kaip antai nagrinėjamuose pagrindinėje byloje, nustatytos dvi atskiros viena po kitos einančios atitinkamai prašymo suteikti pabėgėlio statusą ir prašymo suteikti papildomą apsaugą nagrinėjimo procedūros, prašytojo teisė būti išklausytam turi būti visiškai užtikrinta per kiekvieną iš šių dviejų procedūrų.
- 27 Vis dėlto, remiantis tuo, kas išdėstyta, negalima daryti išvados, kad tokioje situacijoje, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, siekiant įgyvendinti šią teisę reikalaujama būtinai surengti pokalbį per papildomos apsaugos prašymo nagrinėjimo procedūrą.
- 28 Iš tikrųjų, pirma, iš 2012 m. lapkričio 22 d. Sprendime *M*. (C-277/11, EU:C:2012:744) padarytų išvadų nematyti, kad pokalbis būtinai turi būti surengtas per su papildomos apsaugos suteikimu susijusią procedūrą.
- 29 Kaip savo išvados 52–55 punktuose pažymėjo generalinis advokatas, 2012 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *M*. (C-277/11, EU:C:2012:744) 90 punkte Teisingumo Teismas tik patikslino, kad negalima pritarti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo ir Airijos teiginiui, jog dėl aplinkybės, kad paraišką pateikęs asmuo jau dalyvavo pokalbyje nagrinėjant jo prieglobsčio prašymą, nebereikia surengti pokalbio nagrinėjant vėliau pateiktą papildomos apsaugos prašymą. Teisingumo Teismas tik priminė būtinybę užtikrinti, kad būtų paisoma papildomos apsaugos prašymą pateikusio asmens teisės

- būti išklaustam, net jeigu šis buvo apklaustas nagrinėjant jo prieglobsčio prašymą, tačiau jis nekonstatavo, kad yra pareiga bet kuriomis aplinkybėmis surengti pokalbį dėl papildomos apsaugos prašymo.
- 30 Antra, svarbu pažymėti, kad, nesant šią sritį reglamentuojančių Airijoje taikomų Sąjungos teisės normų, ši valstybė narė savo nacionalinės teisės sistemoje turi nustatyti papildomos apsaugos prašymų nagrinėjimo procedūras taisykles, nes minėta valstybė narė privalo užtikrinti iš Sąjungos teisės kylančias teises, būtent užtikrinti, kad būtų paisoma papildomos apsaugos prašymą pateikusių asmenų teisės būti išklaustam (šiuo klausimu žr. 2016 m. lapkričio 8 d. Sprendimo *Lesoochranárske zoskupenie VLK*, C-243/15, EU:C:2016:838, 65 punktą).
- 31 Šiuo klausimu reikia pabrėžti, kad teisė būti išklaustam užtikrina šiam asmeniui galimybę per administracinę procedūrą deramai ir realiai pareikšti savo nuomonę dėl papildomos apsaugos prašymo ir pagrindų, kurie galėtų pateisinti tai, kad kompetentinga institucija nepriimtų neigiamo sprendimo (pagal analogiją žr. 2014 m. gruodžio 11 d. Sprendimo *Boudjlida*, C-249/13, EU:C:2014:2431, 54 punktą ir 2016 m. kovo 17 d. Sprendimo *Bensada Benallal*, C-161/15, EU:C:2016:175, 33 punktą).
- 32 Be to, įgyvendinant teisę būti išklaustam institucijai turi būti sudarytos sąlygos bylos medžiagą ištirti taip, kad sprendimas būtų priimtas visiškai susipažinus su aplinkybėmis ir atsižvelgus į visą susijusią informaciją, ir tinkamai jį pagrįsti, kad prireikus prašymą pateikęs asmuo galėtų įgyvendinti savo teisę pateikti skundą (šiuo klausimu žr. 2008 m. gruodžio 18 d. Sprendimo *Sopropé*, C-349/07, EU:C:2008:746, 49 punktą ir 2014 m. gruodžio 11 d. Sprendimo *Boudjlida*, C-249/13, EU:C:2014:2431, 59 punktą).
- 33 Be to, iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad teisės būti išklaustam pažeidimo buvimas turi būti vertinamas atsižvelgiant, be kita ko, į atitinkamą sritį reglamentuojančias teisės normas (šiuo klausimu žr. 2013 m. rugsėjo 10 d. Sprendimo *G. ir R.*, C-383/13 PPU, EU:C:2013:533, 34 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 34 Darytina išvada, kad tvarka, pagal kurią papildomos apsaugos prašymą pateikęs asmuo turi galėti pasinaudoti teise būti išklaustam prieš priimant galutinį sprendimą dėl jo prašymo, turi būti vertinama atsižvelgiant į Direktyvos 2004/83 nuostatas, kuriomis, be kita ko, siekiama nustatyti trečiųjų šalių piliečių priskyrimo prie asmenų, kuriems reikalinga papildoma apsauga, būtiniausius standartus (pagal analogiją žr. 2014 m. lapkričio 5 d. Sprendimo *Mukarubega*, C-166/13, EU:C:2014:2336, 55 punktą, ir 2014 m. gruodžio 11 d. Sprendimo *Boudjlida*, C-249/13, EU:C:2014:2431, 45 punktą).
- 35 Priimdama sprendimą dėl papildomos apsaugos prašymo kompetentinga institucija turi patikrinti, ar prašymą pateikęs asmuo atitinka minėtos direktyvos 2 straipsnio e punkte numatytus kriterijus, tai reiškia, be kita ko, kad reikia nustatyti, ar galima pagrįstai manyti, kad jeigu jis būtų grąžintas į savo kilmės šalį, jam arba jai iškiltų realus pavojus patirti smurtinius veiksmus, todėl šis prašytojas negali arba dėl tokio pavojaus nepageidauja pasinaudoti tos šalies apsauga.
- 36 Šiuo tikslu iš tos pačios direktyvos 4 straipsnio matyti, kad reikšminga informacija, į kurią turi atsižvelgti kompetentingos institucijos, yra informacija ir visa dokumentacija, susijusi su prašytojo amžiumi, biografijos faktais, tapatybe, pilietybe ar pilietybėmis, ankstesnėmis gyvenamosiomis šalimis, ankstesniais prieglobsčio prašymais, kelionės maršrutais, tarptautinės apsaugos prašymo priežastimis ir apskritai jo patirtais smurto veiksmais arba tais veiksmais, kuriuos jis gali patirti. Prireikus kompetentinga institucija taip pat turi atsižvelgti į pateiktus paaiškinimus, kodėl nebuvo pateikta informacija, ir apskritai į tai, ar prašytojas yra patikimas.
- 37 Taigi teisė būti išklaustam prieš priimant sprendimą dėl papildomos apsaugos prašymo turi leisti prašytojui išreikšti savo nuomonę dėl visų šių aplinkybių, kad jis galėtų pagrįsti savo prašymą ir kad būtų sudarytos sąlygos administracijai visiškai susipažinus su aplinkybėmis individualiai įvertinti

Direktyvos 2004/83 4 straipsnyje nurodytus faktus ir aplinkybes ir nustatyti, ar esama realios rizikos, kad šis prašytojas, jeigu bus grąžintas į savo kilmės valstybę, patirs smurto veiksmus, kaip jie suprantami pagal šią direktyvą.

- 38 Šiomis aplinkybėmis pažymėtina, kad tai, jog papildomos apsaugos prašytojas turėjo galimybę išreikšti savo nuomonę tik raštu, apskritai negali būti pripažinta kliūtimi, neleidžiančia veiksmingai užtikrinti jo teisės būti išklaustyam prieš priimant sprendimą dėl jo prašymo.
- 39 Iš tikrųjų, atsižvelgus į šio sprendimo 36 punkte nurodytą informaciją, iš esmės negali būti atmesta galimybė, kad apie ją kompetentingai institucijai gali būti veiksmingai pranešta raštu papildomos apsaugos prašytojo pareiškimuose arba šiuo tikslu numatytoje specialioje formoje, prireikus pridendant dokumentinius įrodymus, kuriais prašytojas ketina grįsti savo prašymą.
- 40 Tokia procedūra, jeigu per ją prašytojas turi pakankamai galimybių išreikšti savo nuomonę ir jeigu prireikus jis gali pasinaudoti tinkama pagalba, gali leisti prašytojui išsamiai išdėstyti savo poziciją dėl aplinkybių, į kurias kompetentinga institucija turi atsižvelgti, ir pateikti, jei jam tai atrodo naudinga, kitokią informaciją ar vertinimus nei tie, kurie jau buvo pateikti kompetentingai institucijai nagrinėjant prieglobsčio prašymą.
- 41 Be to, per šią procedūrą kompetentinga institucija gali išsiaiškinti Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 2–5 dalyse nurodytą informaciją, susijusią su tarptautinės apsaugos prašytoju, kuria remdamasi ši institucija turi atlikti individualių reikšmingų faktų ir aplinkybių vertinimą, taigi ji gali priimti sprendimą visiškai susipažinusi su aplinkybėmis ir tinkamai jį pagrįsti.
- 42 Be to, reikia priminti, kad tokioje situacijoje, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, prašymas suteikti papildomą apsaugą nagrinėjamas po prieglobsčio prašymo nagrinėjimo procedūros, kuriai vykstant tarptautinės apsaugos prašytojas dalyvavo dėl jo prieglobsčio prašymo surengtame pokalbyje.
- 43 Per šį pokalbį sužinota tam tikra informacija arba aplinkybės taip pat galėtų būti naudingos vertinant, ar pagrįstas papildomos apsaugos prašymas. Konkrečiai kalbant, aplinkybės, susijusios su prašytojo individualiu statusu ir asmenine padėtimi, galėtų būti reikšmingos tiek nagrinėjant jo prieglobsčio prašymą, tiek nagrinėjant jo papildomos apsaugos prašymą.
- 44 Todėl jeigu per prieglobsčio procedūrą surengto pokalbio nepakanka, kad būtų užtikrinta prašytojo teisė būti išklaustyam dėl jo papildomos apsaugos prašymo (šiuo klausimu žr. 2012 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *M. C-277/11*, EU:C:2012:744, 90 punktą), negalima savaime atmesti galimybės, kad nagrinėdama papildomos apsaugos prašymą kompetentinga institucija atsižvelgs į per tokį pokalbį išsiaiškintą tam tikrą informaciją ar aplinkybes, kurios gali jai padėti priimti sprendimą dėl šio prašymo visiškai susipažinus su aplinkybėmis.
- 45 Šiuo klausimu, be kita ko, svarbu pažymėti, kad papildomos apsaugos prašytojo teisė raštu pareikšti nuomonę dėl jo prašymą galinčių pagrįsti motyvų suteikia jam galimybę išdėstyti savo nuomonę dėl kompetentingos institucijos priimtame sprendime dėl jo prieglobsčio prašymo pateikto šios informacijos ar aplinkybių vertinimo.
- 46 Be to, reikia pabrėžti, kad nors nagrinėjant papildomos apsaugos prašymą surengtas naujas pokalbis gali prašytojui būti proga papildyti prašymą naujomis aplinkybėmis, palyginti su tomis, kurios jau išdėstytos raštu, teise būti išklaustyam nereikalaujama, kad ši proga jam turi būti suteikta (šiuo klausimu žr. 2014 m. lapkričio 5 d. Sprendimo *Mukarubega*, C-166/13, EU:C:2014:2336, 71 punktą).
- 47 Vis dėlto, tam tikrais atvejais dėl specifinių aplinkybių siekiant realiai užtikrinti papildomos apsaugos prašytojo teisę būti išklaustyam, gali prireikti surengti pokalbį.

- 48 Šiuo klausimu reikia priminti, kad jeigu dėl kokių nors priežasčių tarptautinės apsaugos prašytojas pateikė ne visą, neaktualią arba nereikšmingą informaciją, iš Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 1 dalies matyti, kad atitinkama valstybė narė privalo aktyviai bendradarbiauti su prašytoju, kad būtų galima gauti visą informaciją, kuri leistų įvertinti prašymą (šiuo klausimu žr. 2012 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *M.*, C-277/11, EU:C:2012:744, 66 punktą).
- 49 Todėl pokalbis turi būti surengtas, jeigu kompetentinga institucija, remdamasi po rašytinės procedūros dalies ir nagrinėjant prieglobsčio prašymą surengto pokalbio su prašytoju turima informacija ir visiškai susipažinusi su aplinkybėmis, objektyviai negali nuspręsti, ar būtų galima pagrįstai manyti, kad jei šis prašytojas būtų grąžintas į savo kilmės šalį, jam iškiltų realus pavojus patirti smurtinius veiksmus, ir kad todėl jis negali arba dėl tokio pavojaus nepageidauja pasinaudoti tos šalies apsauga.
- 50 Tokioje situacijoje pokalbis leistų kompetentingai institucijai apklausti prašytoją dėl informacijos, kurios trūksta norinti priimti sprendimą dėl jo prašymo, ir prireikus patikrinti, ar įvykdyti Direktyvos 2004/83 4 straipsnio 5 dalyje nurodyti reikalavimai.
- 51 Pokalbis taip pat turi būti suorganizuotas, jeigu atsižvelgus į asmenines ar bendrąsias su prieglobsčio prašymu susijusias aplinkybes, pirmiausia į galimą ypatingą prašytojo pažeidžiamumą, pavyzdžiui, dėl jo amžiaus, sveikatos būklės arba patirto sunkaus smurto, atrodo, kad toks pokalbis reikalingas tam, kad jam būtų leista išsamiai ir nuosekliai paaiškinti jo prašymą galinčią pagrįsti informaciją.
- 52 Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar pagrindinėje byloje yra specifinių aplinkybių, dėl kurių reikalinga surengti pokalbį su papildomos apsaugos prašytoju, siekiant iš tikrųjų užtikrinti jo teisę būti išklaustam.
- 53 Tuo atveju, jeigu būtų nuspręsta, kad pokalbį reikėjo surengti per pagrindinėje byloje aptariamą procedūrą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą nagrinėjančiam teismui kyla klausimas, ar papildomos apsaugos prašytojas per šį pokalbį turi turėti teisę iškviesti ir apklausti liudytojus.
- 54 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad, pirma, tokia teisė viršija reikalavimų, kurie paprastai išplaukia iš teisės būti išklaustam per administracines procedūras, kaip jie apibrėžti Teisingumo Teismo praktikoje (šiuo klausimu žr. 2004 m. sausio 7 d. Sprendimo *Aalborg Portland ir kt. / Komisija*, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ir C-219/00 P, EU:C:2004:6, 200 punktą), ribas ir, antra, pagal papildomos apsaugos prašymų nagrinėjimui taikomas taisykles, pirmiausiai įtvirtintas Direktyvos 2004/83 4 straipsnyje, vertinant reikšmingus faktus ir aplinkybes liudytojo parodymams nesuteiktina ypatinga reikšmė.
- 55 Darytina išvada, kad teisė būti išklaustam nereikia, jog papildomos apsaugos prašytojas turi teisę iškviesti ir apklausti liudytojus per nagrinėjant jo prašymą surengtą pokalbį.
- 56 Atsižvelgiant į visus minėtus svarstymus, į pateiktą klausimą reikia atsakyti taip: teise būti išklaustam, taikoma pagal Direktyvą 2004/83, iš principo nereikalaujama, kad kai pagal nacionalinės teisės aktus, kaip antai nagrinėjamus pagrindinėje byloje, numatytos dvi atskiros, viena po kitos einančios prašymų suteikti pabėgėlio statusą ir papildomą apsaugą nagrinėjimo procedūros, papildomos apsaugos prašytojas turėtų teisę į pokalbį dėl prašymo ir teisę per šį pokalbį iškviesti ir apklausti liudytojus.
- 57 Vis dėlto pokalbis turi būti surengtas, kai, atsižvelgus į specifines aplinkybes, susijusias su kompetentingos institucijos turima informacija arba asmeninėmis ar bendrosiomis su papildomos apsaugos prašymu susijusiomis aplinkybėmis, jo reikia tam, kad šį prašymą būtų galima išnagrinėti visiškai susipažinus su aplinkybėmis, o tai turi nustatyti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 58 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

Teise būti išklausytam, taikoma pagal 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyvos 2004/83/EB dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo pabėgėliams ar asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, jų statuso ir suteikiamos apsaugos pobūdžio būtiniausių standartų, iš principo nereikalaujama, kad kai pagal nacionalinės teisės aktus, kaip antai nagrinėjamus pagrindinėje byloje, numatytos dvi atskiros, viena po kitos einančios prašymų suteikti pabėgėlio statusą ir papildomą apsaugą nagrinėjimo procedūros, papildomos apsaugos prašytojas turėtų teisę į pokalbį dėl prašymo ir teisę per šį pokalbį iškviesti ir apklausti liudytojus.

Vis dėlto pokalbis turi būti surengtas, kai, atsižvelgus į specifines aplinkybes, susijusias su kompetentingos institucijos turima informacija arba asmeninėmis ar bendrosiomis su papildomos apsaugos prašymu susijusiomis aplinkybėmis, jo reikia tam, kad šį prašymą būtų galima išnagrinėti visiškai susipažinus su aplinkybėmis, o tai turi nustatyti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

Parašai.